

พรหมพรพรรณ พรหมสาขา ณ สกลนคร : การเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่อยู่อาศัยของชุมชนดั้งเดิม
ในกรุงรัตนโกสินทร์ : กรณีศึกษาชุมชนตรอกศิลป์-ตรอกตึกดิน (TRANSFORMATION OF
HOUSING PATTERN IN OLD COMMUNITY IN KRUNG RATTANAKOSIN : A CASE STUDY
OF TROK SIN-TROK TUK DIN COMMUNITY) อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.กฤษณัททพิทย พานิช
ภักดี จำนวนหน้า 194 หน้า. ISBN 974-17-5965-7.

ชุมชนตรอกศิลป์-ตรอกตึกดิน เป็นชุมชนดั้งเดิมที่มีการอยู่อาศัยมาตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ จากการสำรวจชุมชน
ดั้งเดิมของเขตพระนครเบื้องต้นพบว่า ชุมชนตรอกศิลป์-ตรอกตึกดินมีรูปแบบที่อยู่อาศัยที่หลากหลายอยู่ในชุมชนเดียวกัน
และมีบ้านที่ยังคงลักษณะสถาปัตยกรรมดั้งเดิมไว้ได้เป็นอย่างดีจำนวนมากกว่าชุมชนอื่น จึงเลือกมาเป็นกรณีศึกษาเรื่องการ
เปลี่ยนแปลงรูปแบบที่อยู่อาศัยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติความเป็นมาของการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยของชุมชน
ตรอกศิลป์-ตรอกตึกดิน 2) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของที่อยู่อาศัยของชุมชนตรอกศิลป์-ตรอกตึกดิน และ 3) ศึกษา
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่อยู่อาศัยของชุมชนตรอกศิลป์-ตรอกตึกดิน

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และใช้การแจกแจงความถี่เข้าช่วยในการวิเคราะห์ โดยเริ่มที่การสำรวจ
กายภาพเบื้องต้นของที่อยู่อาศัยและจำแนกรูปแบบที่อยู่อาศัยออกเป็น 4 กลุ่มตามลักษณะทางกายภาพในปัจจุบัน แล้ว
กระจายการสุ่มตัวอย่างให้ครบทั้ง 4 กลุ่มการสำรวจชุมชนได้ทำการสำรวจ 3 ระยะ ระยะที่ 1 เป็นการสำรวจเบื้องต้น ระยะที่ 2
เป็นการสำรวจเพื่อทดสอบแบบสัมภาษณ์ ระยะที่ 3 เป็นการสำรวจชุมชนและสัมภาษณ์เชิงลึก ในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงที่
อยู่อาศัย เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดเค้าโครงของเรื่องสัมภาษณ์ตามหัวข้อที่ใช้ในการวิเคราะห์ คำถามที่
ใช้เป็นคำถามปลายเปิด ร่วมกับการสำรวจกายภาพของบ้าน

ผลการศึกษาพบว่า ที่อยู่อาศัยในชุมชนแบ่งได้เป็น 4 รูปแบบตามลักษณะของการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงที่อยู่อาศัย
บ้านรูปแบบที่ 1 คือบ้านที่ยังคงสภาพเดิม ไม่มีการปรับปรุงดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพดี รูปแบบที่ 2 คือ บ้านที่คงลักษณะเดิม
บางส่วน มีการปรับปรุงดูแลตามสภาพ รูปแบบที่ 3 คือ บ้านที่คงลักษณะเดิมทางสถาปัตยกรรมไว้อย่างดี และได้รับการปรับ
ปรุงดูแลให้อยู่ในสภาพดี รูปแบบที่ 4 คือ บ้านที่รื้อบ้านเดิมทิ้งแล้วสร้างใหม่ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบบ้านที่สำคัญที่สุดคือ
การเปลี่ยนแปลงให้เป็นบ้านเช่า ส่วนปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดที่มีผลการต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทั้ง 4 รูปแบบ คือ
1) รายได้ทั้งของเจ้าของบ้านและผู้เช่า พบว่าบ้านที่เจ้าของบ้านหรือผู้เช่ามีรายได้ดี จะมีการปรับปรุงบ้านให้อยู่ในสภาพดี 2)
การถือกรรมสิทธิ์ครอบครอง พบว่าบ้านที่เจ้าของอยู่อาศัยเองและเป็นบ้านที่ได้รับมรดกมาจากบรรพบุรุษจะมีการปรับปรุงให้
อยู่ในสภาพดีและคงลักษณะเดิมทางสถาปัตยกรรมไว้เป็นอย่างดีมากกว่าบ้านที่ซื้อต่อมาและบ้านเช่า 3) ระยะเวลาการอยู่
อาศัย พบว่าบ้านที่ยังอาศัยอยู่นานจะเกิดความผูกพันกับบ้าน และก่อให้เกิดการปรับปรุงบ้านให้อยู่ในสภาพที่ดีได้ ผลการ
ศึกษานี้นำมาสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการอนุรักษ์และฟื้นฟูที่อยู่อาศัยในชุมชนดั้งเดิมควรให้ความสำคัญเรื่องการเมืองการมีส่วนร่วม
ของผู้อยู่อาศัย โดยเฉพาะกลุ่มที่สืบทอดที่อยู่อาศัยในทางมรดกและกลุ่มผู้อยู่อาศัยที่อยู่มานานและมีความผูกพันกับชุมชน
รวมถึงการสร้างแรงจูงใจสนับสนุนด้านการเงินแก่ผู้ที่ต้องการปรับปรุงบ้านแต่มีรายได้ไม่เพียงพอกับการปรับปรุงให้อยู่ใน
สภาพดี เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูที่อยู่อาศัยในชุมชนดั้งเดิมที่เป็นมรดกของชาติสืบไป

4574161125 : MAJOR HOUSING

KEY WORD : HISTORICAL COMMUNITY/HOUSING COMMUNITY

PROMPHAN PROMSAKHA NA SAKOLNAKHORN : TRANSFORMATION OF HOUSING
PATTERN IN OLD COMMUNITY IN KRUNG RATTANAKOSIN : A CASE STUDY OF TROK
SIN -TROK TUK DIN COMMUNITY. THESIS ADVISOR : KUNDOLDIBYA PANITCHPAKDI, Ph.D.,
194 pp. ISBN 947-17-5965-7.

Trok Sin -TroK Tuk Din Community has been a historical community since the beginning of the Ratanakosin Era. As a result of the exploration of historical communities in the Pranakorn District it was revealed that Trok Sin -TroK Tuk Din community has the greatest variety of housing patterns ,Most houses are still in their original. Therefore, they were selected for the study on transformation of housing patterns. The research objectives were (1) to investigate the history of Trok Sin -TroK Tuk Din Community settlement; (2) to investigate the transformation of its housing patterns and (3) to study factors related to the transformation.

Qualitative methods is used as well as frequency analysis of quantitative data. A basic exploration of physical aspects was also employed to classify sampling units into 4 group according to their appearances. The community exploration was done in 3 phases; (1) Basic exploration (2) Interview pre-test and (3) In-depth exploration and interviewing on housing pattern transformation. A structured open-ended interview and an in-depth exploration on housing transformation were implemented.

It was found that housing patterns of Trok Sin -TroK Tuk Din Community could be divided into 4 types according to their transformation. Firstly, the original houses with the least maintenance that appeared in poor condition; secondly, the original houses with some maintenance and that appeared in better condition; thirdly, the original houses which were reserved and maintained their architecture historical value; and fourthly, the rebuilt houses. Mostly, the houses were transformed in order to rent out. Most important factors effecting the transformation were (1) income of both owners and tenants - the higher their income, the better transformation condition of their houses (2) the property possessions, houses in which the owners still live and that the owners inherited from their ancestors. These were maintained and reserved better than the ones that were bought or rented. Finally, the length of stay resulted in moral obligation to the house and upkeaping the houses. According to the study the recommendation for policy development is that conservation and renovation of historical housing communities should be emphasized on their residents especially whose houses were inherited from their ancestors and those who have been resided for years. These residents are likely to be bonded to their houses and the renovate their historical house but do not have adequate income so that the reservation and renovation of the historical housing communities can be done continuously and become our national assets.